

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Causal Factors Affecting The Performance of Small And Medium Enterprises (SMEs) in The Northeast Region

สมทรง คันทัน¹ สุขุมล เกิดนอก² วรญา โรจนูปภาพพร³

Somsong Khanthanatee¹ Sukumarl Koednok² Worraya Rojchanapaphaporn³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบจำลองปัจจัยความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ ความคล่องตัวขององค์กร ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) วิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ ความคล่องตัวขององค์กร ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการ SMEs จำนวน 386 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย และใช้สถิติการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการศึกษาพบว่า

1. แบบจำลองปัจจัยความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ ความคล่องตัวขององค์กร ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เชิงสัมพัทธ์ โดยมีค่าสถิติ $CMIN/df = 1.213$ $p\text{-value} = 0.123$ ค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืน $GFI = 0.975$, $AGFI = 0.951$, $CFI = 0.999$, $NFI = 0.992$ และค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณ $RMSEA = 0.024$, $RMR = 0.002$ ซึ่งความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ และความคล่องตัวขององค์กร สามารถร่วมกันอธิบายผลการดำเนินงานขององค์กรได้ร้อยละ 98

2. ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความคล่องตัวขององค์กร กระบวนการจัดการความรู้ และผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งความสามารถด้านโครงสร้าง

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อีเมล somsong_kha@vu.ac.th

Student of Business Administration Program, Business Administration Faculty, Vongchavalitkul University.

² อาจารย์ ดร. หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

Dr, Faculty of Business Administration Program, Business Administration Faculty, Vongchavalitkul University.

³ อาจารย์ ดร. หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล อีเมล

Dr, Faculty of Business Administration Program, Business Administration Faculty, Vongchavalitkul University.

พื้นฐานความรู้มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานขององค์กรโดยผ่านความคล่องตัวขององค์กร
และกระบวนการจัดการความรู้

คำสำคัญ : ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้, การจัดการความรู้, ความคล่องตัว, ผลการดำเนินงาน

Abstract

This research paper aims to 1) develop a causal relationship model of knowledge infrastructure capabilities, Knowledge Management Process and organizational agility that affects the performance of small and medium enterprises (SMEs) in the Northeastern Region; and 2) analyze the direct and indirect effects of knowledge infrastructure capabilities, Knowledge Management Process and organizational agility that affects the performance of small and medium enterprises (SMEs) in the Northeastern Region. The data was collected from a total of 386 entrepreneurs. The research instrument was a questionnaire, and analytical and statistical techniques were applied in this study, which was a structure equation model.

The research finding

1. Investigates a causal relationship model of knowledge infrastructure capabilities, knowledge management process, organizational agility that affects the performance of small and medium enterprises (SMEs) in the Northeastern Region. The model had good consistency with evidence-based data with CMIN/df = 1.213 p-value = 0.123 and a Goodness of Fit Index: GFI = 0.975, AGFI = 0.951, CFI = 0.999, NFI = 0.992 and a Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA = 0.024, RMR = 0.002 that organizational performance was explained by knowledge infrastructure capabilities, knowledge management processes, and organizational agility at 98%.

2. According to the findings of the study, knowledge infrastructure capabilities, had a positive direct effect on organizational agility, knowledge management processes, and organizational performance. Moreover, the knowledge infrastructure capabilities had indirect effects on organizational performance through both organizational agility and knowledge management processes.

Keywords: Knowledge Infrastructure Capabilities, Knowledge Management Process, Organizational Agility, Organizational Performance

บทนำ

ยุคโลกาภิวัตน์ในศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้องค์กรต่าง ๆ สามารถเพิ่มผลผลิตและขยายการดำเนินงาน ลักษณะสำคัญของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กำหนดให้ทุกองค์กรต้องเรียนรู้ ซึ่งพื้นฐานความรู้เป็นหนึ่งในสินทรัพย์ที่สำคัญที่สุดสำหรับการอยู่รอด เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ความสำเร็จ (Mozhayeva et al., 2019) Nonaka (1994) กล่าวว่า หนึ่งในทักษะการอยู่รอดที่สำคัญที่สุดคือ ความสามารถในการสร้างและแบ่งปันความรู้ อย่างไรก็ตาม การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการหลายมิติ โดยมีกฎเกณฑ์สำคัญในการทำความเข้าใจความสำเร็จและความล้มเหลวของการจัดการความรู้ภายในองค์กร คือ การระบุ “ความสามารถ” หรือ “ทรัพยากร” ที่ช่วยให้ธุรกิจต่าง ๆ รับรู้ การสร้างความเปลี่ยนแปลง การกระจายความรู้ และความสามารถโครงสร้างพื้นฐานด้านความรู้ กำหนดเป็นปัจจัยทางเทคนิค โครงสร้าง และวัฒนธรรมที่ช่วยให้เกิดการจัดการความรู้ (Gold et al., 2001)

นักวิจัยหลายท่านให้ความสำคัญกับความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐาน ความรู้ และกระบวนการจัดการความรู้ Harsch, K. & Festing, M (2020) ยังพบว่า ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้จะส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจได้สำเร็จ ควรได้รับการสนับสนุนจากการเปลี่ยนแปลงในคน และกระบวนการขององค์กรโดยใช้วัฒนธรรมองค์กร และโครงสร้างองค์กรที่ยืดหยุ่นสูง นอกจากนี้ความรู้ที่สนับสนุนแล้ว องค์กรจำเป็นต้องเพิ่มขีดความสามารถของตนเพื่อช่วยรักษาสถานะที่เป็นอยู่ (Sen et al., 2018) ด้วยความคล่องตัวขององค์กร จึงสามารถทำงานได้อย่างรวดเร็วและเผชิญกับการกระทบของคู่แข่ง Mozhayeva et al (2019); Nosheen Rafi et al (2021) พบว่า ความคล่องตัว (Agility) กำลังเข้ามามีบทบาทในการสร้างความได้เปรียบแข่งขันมากขึ้น ทำให้ธุรกิจตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วและช่วยให้บริษัทสามารถแข่งขันได้

สำหรับประเทศไทย สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม: สสว. (2560) มุ่งเน้นให้ SMEs สามารถอยู่รอดและเติบโตได้อย่างแข็งแกร่ง SMEs ไทยจะต้องมีความรู้ มีทักษะในการประกอบธุรกิจ เพื่อให้ SMEs ไทยก้าวขึ้นเป็นพลัง ขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม หนึ่งในอุปสรรคที่สำคัญ คือ SMEs ไทยส่วนใหญ่ยังขาดด้านองค์ความรู้ และทักษะ ขาดแคลนแรงงานที่เป็นช่างฝีมือและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และยังพบว่า SMEs กว่าร้อยละ 90 จำหน่ายสินค้าหรือให้บริการในรูปแบบเดิม ๆ และมี SMEs มากกว่าครึ่งหนึ่งที่ใช้เทคโนโลยีหรือกระบวนการผลิตที่รูปแบบเดิมกว่า 5 ปี จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตวงพร สิงโต (2564) การสำรวจผลกระทบกับ SMEs พบว่า ที่ตั้งในการประกอบธุรกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับผลกระทบมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 55.60

ด้วยเหตุผลและจากความสำคัญดังกล่าว ที่ว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่มี มีผลอย่างไรต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขยายองค์ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีแนวความคิดพื้นฐานทฤษฎีฐานทรัพยากร (Resource-Based View Theory) และทฤษฎีฐานความรู้ (Knowledge-Based View Theory) โดยกระบวนการความรู้ที่ SMEs ใช้เพื่อจัดการและปรับใช้

ทรัพยากรความรู้กับทรัพยากรอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางกลับกันประการแรก การใช้แรงแม่เหล็กและ/หรือกระบวนการเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งหรือไม่ก็อย่างไม่สามารถอธิบาย "ภาพรวม" ของความสามารถ ซึ่งความสามารถของการจัดการความรู้จะส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจได้อย่างไร จึงเป็นไปได้ที่การตรวจสอบกระบวนการจัดการความรู้ หรือตัวเปิดใช้งานเพียงอย่างเดียวอาจส่งผลให้เกิดการอนุมานที่ทำให้เข้าใจผิดได้ ประการที่สอง ความคล่องตัวขององค์กร “เป็นความสามารถของ SMEs ในการตรวจสอบและตอบสนองต่อโอกาสและภัยคุกคามในสภาพแวดล้อมที่ไม่สามารถคาดเดาได้ ด้วยความยืดหยุ่น การตอบสนอง สมรรถนะ ความเร็วหรือความคล่องแคล่ว” เพื่อพัฒนาความคล่องตัวขององค์กร ซึ่งคาดว่าจะเพิ่มประสิทธิภาพทางธุรกิจได้ (Sen et al., 2018)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบจำลองปัจจัยความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ ความคล่องตัวขององค์กร ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ ความคล่องตัวขององค์กร ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 : ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับกระบวนการจัดการความรู้

สมมติฐานที่ 2 : ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับความคล่องตัวขององค์กร

สมมติฐานที่ 3 : ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับผลการดำเนินงานขององค์กร

สมมติฐานที่ 4 : กระบวนการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับผลการดำเนินงานขององค์กร

สมมติฐานที่ 5 : ความคล่องตัวขององค์กรมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับผลการดำเนินงานขององค์กร

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ (Knowledge Infrastructural Capabilities: KIC) โดยใช้มาตรวัดของ Gold et al (2001) มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ (1) โครงสร้างเทคโนโลยีสารสนเทศ (2) โครงสร้างองค์กร (3) วัฒนธรรมองค์กร

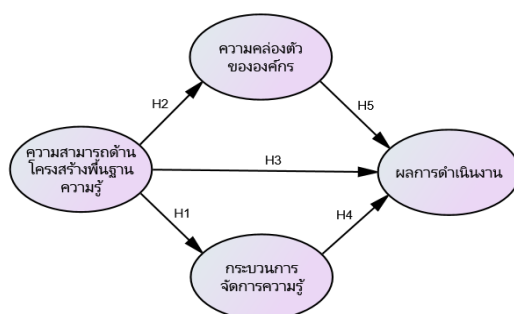
กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process: KMP) โดยใช้มาตรวัดของ Gold et al (2001) มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ (1) การรับ/การแสวงหาความรู้ (2) การแปลงความรู้ (3) การประยุกต์ใช้ความรู้ และ (4) การคุ้มครอง /ปกป้องความรู้

ความคล่องตัวขององค์กร (Organizational Agility: OA) โดยใช้มาตรวัดของ Sharifi & Zhang (1999) มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ (1) การตอบสนอง (2) สมรรถนะ (3) ความยืดหยุ่น และ (4) ความเร็ว

การวัดผลการดำเนินงานขององค์กร (Measuring Organizational Performance) โดยใช้เครื่องมือการวัดผลเชิงดุลยภาพ (Balanced Scorecard) ของ Kaplan & Norton (1996) มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านมุมมองทางการเงิน ด้านมุมมองของลูกค้า ด้านมุมมองกระบวนการทางธุรกิจภายใน ด้านมุมมองการเรียนรู้และการเติบโต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ยังมีผู้ศึกษา KIC ไม่มากนัก ที่นำวัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างองค์กร และโครงสร้างเทคโนโลยีสารสนเทศ มารวมกัน มีการนำ OA ซึ่งเป็นตัวแปรใหม่ แต่ยังไม่มีการพัฒนามากนัก พร้อมนำความสำคัญของ KMP มารวมกันเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อนำมารวมอธิบายผลการดำเนินงาน (Organizational Performance: OP) ดังภาพที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าของกิจการ ผู้บริหาร หุ่นส่วนผู้จัดการ หัวหน้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จดทะเบียนนิติบุคคลกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ทั้งหมด 20 จังหวัด จำนวน 74,817 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2564, ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง 2 จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น เนื่องจากมีจำนวนผู้ประกอบการ SMEs ที่มีจำนวนมากในลำดับแรก และลำดับรอง โดยจังหวัดนครราชสีมาเป็น

ศูนย์กลางความเจริญของอีสานตอนล่าง จำนวน 14,316 ราย และจังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์กลางความเจริญของอีสานตอนบน จำนวน 10,496 ราย และการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

ในการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เนื่องจากตัวแปรที่สังเกตได้มีจำนวนทั้งสิ้น 15 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 20 เท่าของตัวแปรที่สังเกตได้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2557) และเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดี จึงได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 30 (Hair et al., 2019) จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 390 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยวิเคราะห์ตัวแปรที่มีเนื้อหาของแบบสอบถาม ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 6 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ จำนวน 17 ข้อ

ส่วนที่ 3 กระบวนการจัดการความรู้ จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 4 ความคล่องตัวขององค์กร จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 5 ผลการดำเนินงานขององค์กร จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อวัดความสอดคล้องของข้อคำถามในแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of item-Objective Congruence: IOC) พบว่า ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามทั้งฉบับมีจำนวน 65 ข้อ มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมากกว่า 0.50 ($IOC > 0.50$) (Rovinelli & Hambleton, 1997) และผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาคอนบราค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.925-0.960 โดยข้อคำถามมีค่า α ไม่ต่ำกว่า 0.7 (Cronbach, L. J. (1990))

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการส่งแบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้ Google Forms ไปยังกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ได้จำนวน 386 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 98.97 การเก็บแบบสอบถามโดยคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ การรักษาความลับและนำเสนอในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้สถิติการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปร หาขนาดอิทธิพล และทิศทางจากแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้อ้างอิงมีการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างรูปแบบสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ตามตารางที่ 1

ผลการวิจัย

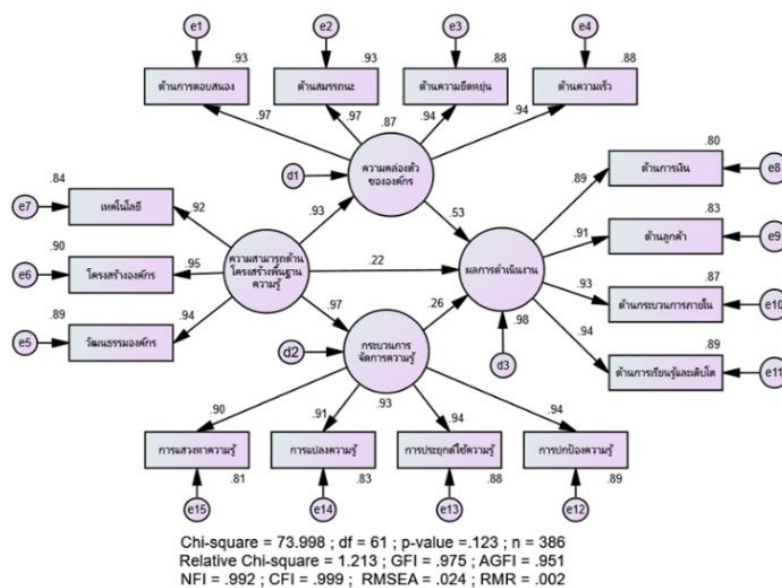
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า สถานประกอบการธุรกิจ SMEs มาจากจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 223 คน (ร้อยละ 57.70) และจังหวัดขอนแก่น จำนวน 163 คน (ร้อยละ 42.30) ส่วนใหญ่มี การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 213 คน (ร้อยละ 55.18) มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 3 ปี จำนวน 143 คน (ร้อยละ 37.05) มีตำแหน่งงานเป็นเจ้าของกิจการ จำนวน 190 คน (ร้อยละ 49.22) เป็นประเภทธุรกิจบริการ จำนวน 150 คน (ร้อยละ 38.86) มีการประกอบธุรกิจเป็นเวลา 1 - 3 ปี จำนวน 167 คน (ร้อยละ 43.26) ซึ่งมีจำนวนพนักงานน้อยกว่า 50 คน จำนวน 233 คน (ร้อยละ 60.36)

ผลการพัฒนาแบบจำลองปัจจัยความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ ความคล่องตัวขององค์กร ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ค่าดัชนีทั้ง 9 ตัว ที่ผ่านเกณฑ์ยอมรับ คือ ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square: χ^2) = 73.998 ไม่มีนัยสำคัญ (Insignificant) p-value = 0.123 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square) = 1.213 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) = 0.975 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) = 0.951 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเกณฑ์ (NFI) = 0.992 ค่าดัชนีที่ปรับปรุงมาจากดัชนี NFI (CFI) = 0.999 ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) = 0.024 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (RMR) = 0.002 แสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ผลค่อนข้างดี ซึ่งความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ และความคล่องตัวขององค์กร สามารถร่วมกันอธิบายผลการดำเนินงานขององค์กรได้ร้อยละ 98 (R^2 = 0.98) ดังแสดงตามตารางที่ 1 และภาพที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องและกลมกลืนของแบบจำลองปัจจัยความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ ความคล่องตัวขององค์กร ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การประเมินความสอดคล้องของโมเดล	เกณฑ์การพิจารณา	ข้อมูลเชิงประจักษ์	
		ค่าดัชนี	ผลบ่งชี้
Chi-square (χ^2)	Insignificant	73.998	สอดคล้องดี
p-value	≥ 0.05	0.123	ผ่านเกณฑ์
Relative Chi-Square (73.998/61)	< 2.00	1.213	ผ่านเกณฑ์
GFI	> 0.95	0.975	ผ่านเกณฑ์
AGFI	> 0.95	0.951	ผ่านเกณฑ์
NFI	> 0.95	0.992	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.90	0.999	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.024	ผ่านเกณฑ์
RMR	< 0.05	0.002	ผ่านเกณฑ์

ที่มา : Diamantopoulos & Siguaw (2000)

รูปที่ 2 ค่าสถิติจากแบบจำลองปัจจัยความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ ความคล่องตัวขององค์กร ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (รูปแบบที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์)

จากรูปที่ 2 การประมาณค่าพารามิเตอร์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ ความคล่องตัวขององค์กร และผลการ

ดำเนินงานขององค์กร โดยผลการทดสอบอิทธิพลทางตรง พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกสูงสุดจากความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้มีค่าอิทธิพลทางตรง $\beta=0.97$ รองลงมาความคล่องตัวขององค์กรมีค่าอิทธิพลทางตรง $\beta=0.93$ และผลการดำเนินงานขององค์กรมีค่าอิทธิพลทางตรง $\beta=0.22$ ตามลำดับ ในขณะที่ผลการดำเนินงานขององค์กรได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกสูงสุดจากความคล่องตัวขององค์กร มีค่าอิทธิพลทางตรง $\beta=0.53$ รองลงมาคือ กระบวนการจัดการความรู้ มีค่าอิทธิพลทางตรง $\beta=0.26$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามลำดับ

ขนาดอิทธิพลของตัวแปรทำนายที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการความรู้ พบว่า ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.93 ($p < 0.01$) ซึ่งสามารถอธิบายกระบวนการจัดการความรู้ได้ร้อยละ 93 ($R^2 = 0.93$) และขนาดอิทธิพลของตัวแปรทำนายที่ส่งผลต่อความคล่องตัวขององค์กร พบว่า ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.87 ($p < 0.01$) ซึ่งสามารถอธิบายความคล่องตัวขององค์กรได้ร้อยละ 87 ($R^2 = 0.87$)

ส่วนผลการทดสอบอิทธิพลทางอ้อม พบว่า ผลการดำเนินงานขององค์กรยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ผ่านกระบวนการจัดการความรู้มีค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.25 และผลการดำเนินงานขององค์กรยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ผ่านความคล่องตัวขององค์กรค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.49 มีค่ารวมเท่ากับ 0.74

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อกระบวนการจัดการความรู้ ความคล่องตัวขององค์กร และผลการดำเนินงาน ได้ค่า $\beta = 0.97$, $\beta = 0.93$ และ $\beta = 0.22$ ตามลำดับ ส่วนความคล่องตัวขององค์กร และกระบวนการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ได้ค่า $\beta = 0.53$ และ $\beta = 0.26$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน H1 H2 H3 H4 และ H5 ดังแสดงตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่า Standardized Regression Weights และผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน(Standardized Estimate :SEs)	Standard Error (S.E.)	C.R. (t-value)	p-value	ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน
H1: KIC → KMP	0.97	0.028	34.019	0.000**	ยอมรับ
H2: KIC → OA	0.93	0.028	32.687	0.000**	ยอมรับ
H3: KIC → OP	0.22	0.074	2.843	0.004**	ยอมรับ
H4: KMP → OP	0.26	0.086	3.025	0.002**	ยอมรับ
H5: OA → OP	0.53	0.058	9.094	0.000**	ยอมรับ

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการพัฒนาแบบจำลองปัจจัยความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ ความคล่องตัวขององค์กร ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดล (Model Fit) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ผลค่อนข้างดี โดยมีค่าดัชนีทั้ง 9 ตัว ที่ผ่านเกณฑ์ยอมรับ มีความสอดคล้องกับทฤษฎีฐานทรัพยากร และทฤษฎีฐานความรู้ และแนวคิดของ Shahzad et al (2020); Abbas & Taha (2019); Manfredi et al (2019)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง พบว่าความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับกระบวนการจัดการความรู้ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Shahzad et al (2020); Abbas & Taha (2019) ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับความคล่องตัวขององค์กร มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Nosheen et al (2021); Manfredi et al (2019) ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับผลการดำเนินงานขององค์กร มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Gold et al (2001); Manfredi et al (2019) กระบวนการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับผลการดำเนินงานขององค์กร มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Gold et al (2001) และความคล่องตัวขององค์กรมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับผลการดำเนินงานขององค์กร มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Queiroz et al (2018); Albert et al (2021)

ส่วนผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางอ้อม พบว่า ผลการดำเนินงานขององค์กรยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ และผ่านความคล่องตัวขององค์กร มีความสอดคล้องกับ Shahzad et al (2020); Abbas & Taha (2019) และมีความสอดคล้องกับ Tahir (2020); Gold et al (2001) พบว่า ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านความรู้มีอิทธิพลโดยตรงเชิงบวกต่อกระบวนการจัดการความรู้ และกระบวนการจัดการความรู้ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร และมีความสอดคล้องกับสุมาลี บุญเรือง และศราวุธ สังข์วรรณ (2560) พบว่า ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ช่วยให้องค์กรสามารถปรับแต่งความคล่องตัวตามการเปลี่ยนแปลงของตลาด ตอบสนองและการใช้ประโยชน์ ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจ

สถานะองค์ความรู้ (Body of knowledge) จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีฐานทรัพยากร และทฤษฎีฐานความรู้ ที่เชื่อมโยงกับความสามารถ หรือ "ทรัพยากร ของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงาน ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ ความคล่องตัวขององค์กร และผลการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs โมเดลมีความกลมกลืนกับ

ข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ผลค่อนข้างดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผู้ประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผน การจัดการเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจ SMEs ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ต้องการเพิ่มผลการดำเนินงานขององค์กร จะต้องสร้างความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานความรู้ที่ดี ซึ่งจะก่อให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ และความคล่องตัวขององค์กร อันจะส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กรที่เพิ่มขึ้น

1.2 ด้านผลการดำเนินงาน ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ควรมีมาตรการในการปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญทุกเรื่องของลูกค้าอย่างเหมาะสมและรวดเร็ว ลดต้นทุนที่เกิดจากความเสี่ยงต่าง ๆ ควรมีการวิจัย ออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ออกสู่ตลาดเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ตัวแปรที่สนับสนุนการสร้าง ความคล่องตัวขององค์กร เช่น ความคล่องตัวของเทคโนโลยี (Technology Agility) ความคล่องตัวของผู้ประกอบการ และธุรกิจอัจฉริยะ (Business Intelligent : BI) สามารถนำไปใช้กับองค์กรเพื่อเพิ่มความคล่องตัว

2.2 ควรขยายแบบจำลองสมการโครงสร้างโดยนำตัวแปรที่สำคัญ เช่น ระบบการขนส่งหรือโลจิสติกส์ (Logistics) และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ มุ่งเน้นเรื่องของการใช้ระยะเวลาที่สั้นที่สุด การลดต้นทุน โดยมีการเข้าถึงลูกค้าและการส่งมอบผลิตภัณฑ์หรือบริการได้อย่างรวดเร็ว

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2564). รายชื่อนิติบุคคลจัดตั้งใหม่และเลิกปี 2564. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2564, จาก https://www.dbd.go.th/news_view.php?nid=469412361
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2557). การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS. กรุงเทพฯ : สามลดา.
- ดวงพร สิงโต. (2564). ผลการสำรวจ SMEs ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระลอกที่ 3. ฝ่ายวิเคราะห์สถานการณ์และเตือนภัยทางเศรษฐกิจ. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2564, จาก

https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20210702152604.pdf

สุมาลี บุญเรือง และศราวุธ สังข์วรรณะ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(4), 225-237.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2560). **แผนการส่งเสริม SME ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2560-2564)**. ฝายนโยบายและแผนส่งเสริมSME. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2564, จาก<https://www.sme.go.th/th/download.php?modulekey=12>

Abbas, A. R. & Taha, J. (2019). The Effect of Infrastructure Capabilities of Knowledge Management and Business Strategy on Organizational Performance through the Mediating Variable of Knowledge Management Process Capabilities.

Scientific Journal of Strategic Management of Organizational Knowledge Summer 2019, 2(5), 173 – 208.

Albert Surya Wanasida, Innocentius Bernarto, Niko Sudibjo Agus Purwanto. (2021). The Role of Business Capabilities in Supporting Organization Agility and Performance During the COVID-19 Pandemic: An Empirical Study in Indonesia. **Journal of Asian Finance, Economics and Business**, 8(5), 0897–0911

Cronbach, L. J. (1990). **Essential of Psychology Testing**. 5thed. New York: Harper and Row Publishers Inc.

Diamantopoulos, A. & Siguaw, J. A., (2000). **Introduction to LISREL: A guide for the uninitiated**. London: SAGE Publications, Inc.,

Gold, A. H., Malhotra, A., & Segars, A. H. (2001). Knowledge management: An organizational capabilities perspective. **Journal of Management Information Systems**, 18(1), 185-214.

Hair, J. F., Risher, J. J., Sarstedt, M., & Ringle, C. M. (2019). When to use and how to report the results of PLS-SEM. **European Business Review**, 31(1), 2–24.

Harsch, K. and Festing, M. (2020). Dynamic talent management capabilities and organizational agility—a qualitative exploration. **Human Resource Management**, 59(1), 43-61.

Kaplan, R.S. & Norton, D.P. (1996). **The Balanced Scorecard: Translating Strategy Into Action**. Boston: Harvard Business School Press.

- Manfredi, L. V., Frattini, F., Messeni, P. A., & Berner, M. (2019). Knowledge management and knowledge transfer in arts and crafts organizations: evidence from an exploratory multiple case-study analysis. **Journal of Knowledge Management**, 23(7), 1335-1354.
- Mozhayeva, T., Simkin, A., Sorokina, E. and Proskurin, A. (2019). Management of personnel risks in the organization quality management system. **Paper Presented at the IOP Conference Series: Materials Science and Engineering**.
- Nonaka, I. (1994). A dynamic theory of organizational knowledge creation. **Organization Science**, 5(1), 14-37.
- Nosheen Rafi and Alia Ahmed, Imran Shafique, Masood Nawaz Kalyar. (2021). Knowledge management capabilities and organizational agility as liaisons of business performance. **South Asian Journal of Business Studies**. Emerald Publishing Limited, 2398-628X.
- Queiroz, M., Tallon, P.P., Sharma, R., & Coltman, T. (2018). The role of IT application orchestration capability in improving agility and performance. **The Journal of Strategic Information Systems**, 27(1), 4-21.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1997). On the use of content specialists in the assessment of criterion referenced test item validity. **Dutch Journal of Educational Research**, 2, 49-60.
- Sen, L., TS, C.F., Junai, Y. and Ben, N. (2018). Understanding the effect of cloud computing on organizational agility: an empirical examination. **International Journal of Information Management**, 43, 98-111.
- Shahzad, M., Qu, Y., Zafar, A.U., Rehman, S.U. & Islam, T. (2020). Exploring the influence of knowledge management process on corporate sustainable performance through green innovation. **Journal of Knowledge Management**, 24(9), 2079-2106.
- Sharifi, H., & Zhang, Z. (1999). A methodology for achieving agility in manufacturing organizations, An introduction. **International Journal of Production Economics**, 62(1-2), 7-22.

Tahir, M. N. H. B. (2020). Knowledge captured as an innovation factor: The application and usage of information and communication technology in the Malaysian public sector. **ResearchGate**, 1-9.